

Princip neagrese

Princip neagrese neboli NAP odmítá zahájení násilí, hrozby nebo jiného neoprávněného zásahu vůči člověku a jeho legitimnímu majetku. Zásada spojená hlavně s libertarianismem však sama neurčuje vlastnictví, přiměřenost obrany ani přesnou hranici agrese.

Princip neagrese je zásada, podle níž není přípustné zahájit agresi vůči jiné osobě nebo jejímu legitimnímu majetku.

Základní otázka nezní jen „Kdo použil sílu?“, ale „Kdo zasáhl do práv druhého jako první?“

Tři rozlišení, bez kterých se NAP míjí

Agrese ≠ každá újma

Nepříjemné či sobecké jednání není automaticky agresí. Rozhoduje neoprávněný zásah do práv druhého.

Iniciace ≠ obrana

Síla použitá v přiměřené sebeobraně nebo obraně napadeného člověka sama agresí nezahajuje.

Dovolené ≠ dobré

NAP není úplná morálka. Bezohledné jednání nemusí zakládat právo násilím je zastavit.

Co se v tomto pojetí obvykle považuje za agresi

Fyzický útok

Napadení člověka, který nikoho nenapadá. Viditelný pohyb ale nemusí být první zásah: vlastník může fyzicky zastavit zloděje.

Hrozba násilím

Donucení člověka, aby něco udělal, vydal nebo strpěl. Věrohodná bezprostřední hrozba může ospravedlnit obranu ještě před úderem.

Zásah do majetku

Krádež, úmyslné poškození nebo neoprávněné užívání cizí věci — pokud k ní druhý člověk skutečně má legitimní právo.

Podvod

Získání kontroly nad majetkem pomocí klamu, když by jej druhá strana při znalosti skutečnosti nepřevedla.

Vlastnictví je předchozí otázka

Komu patří jablko?

Vzít Bohumilovi jablko je krádež jen tehdy, pokud mu patřilo. NAP sám neurčuje vznik vlastnictví; potřebuje pravidla sebevlastnictví, převodu a prvotního přivlastnění.

Stejný NAP, opačný závěr

Spor o půdu, smlouvy či duševní vlastnictví může skončit různě podle toho, co která teorie uzná za legitimní majetek. Samotné držení nárok nedokazuje.

1973

Murray Rothbard v knize For a New Liberty spojoval zákaz iniciace síly s právem člověka na vlastní tělo a legitimně nabytý majetek.

NE VŠICHNI LIBERTARIÁNI STEJNĚ

Pro některé je NAP základním pravidlem. Jiní vycházejí spíše z autonomie, práv, dobrovolnosti nebo z důsledků institucí.

Kde jednoduché pravidlo naráží na neostré hranice

Znečištění a hluk

Kouř či hluk překračují hranice majetku. Jak závažný, prokazatelný nebo rizikový musí zásah být, aby opravňoval k obraně?

Hrozba a riziko

Kdy se riskantní jízda nebo nebezpečné zacházení se zbraní mění z pouhého zvýšení rizika na zásah do práv ostatních?

Nouze

Člověk v mrazu vnikne do opuštěné chaty, aby nezemřel. Porušení majetkového práva může širší morálka přesto považovat za omluvitelné.

Přiměřenost

Právo reagovat na krádež drobností samo neurčuje, jak velká síla je nutná a přípustná. Obrana potřebuje další pravidla.

Jednotlivec a instituce pod stejným pravidlem

Zákonnost není celá odpověď

To, že jednání nařizuje zákon nebo vykonává stát, ještě neurčuje, zda jde o oprávněný zásah.

Spor o stát trvá

Anarchokapitalisté odmítají státní monopol a donucené financování. Minarchisté připouštějí omezený stát na ochranu práv.

Rozhoduje legitimita donucení

Spor je o to, zda a za jakých podmínek může instituce získat právo používat sílu.

Tři hlavní námitky

Závislost na teorii práv

NAP zakazuje porušovat legitimní práva, ale sám nevysvětluje jejich vznik ani obsah.

Absolutnost, nebo výjimky

Přísný zákaz komplikuje nouzové případy; výjimky podle následků zase vyžadují další principy.

Neostrá definice agrese

U hluku, znečištění, rizika a budoucí škody věta „neinicuj agresi“ neurčuje přesnou hranici zásahu.

Otázky pro rozbor konkrétní situace

1 Do jakého práva se zasahuje?

Je toto právo i způsob jeho nabytí uznaný a legitimní?

2 Kdo zásah zahájil?

Jde o útok, věrohodnou hrozbu, nebo reakci na předchozí agresi?

3 Jaká reakce je přiměřená?

Je síla nutná k zastavení zásahu, nebo překračuje obranu?

